

„DUSSE DO DALEKÉ KRAGINY SE ODEBRALA“: GRÓF WOLFGANG ANDREJ SERÉNYI V POHREBNEJ KÁZNI Z ROKU 1744

MIRIAM AMBRÚŽOVÁ PORIEZOVÁ

Abstrakt: Rod Serényiovcov predstavuje významný aristokratický rod, ktorého majetky a aktivity úzko súviseli s Moravou a územím bývalého Uhorska. Vybrané životné udalosti našli odozvu aj prostredníctvom viac ako dvoch desiatok titulov tlačí rôzneho charakteru z obdobia druhej polovice 17. do konca 18. storočia. Súčasťou príspevku je analýza pohrebnej kázne, ktorú predniesol kňaz Josef Antonín Hauf pri rozlúčke s grófom W. A. Serényim (1685–1743).

Kľúčové slova: Serényi (rod), Wolfgang Andrej Serényi (1685–1743), príležitostné tlače, pohrebné reči, knižná kultúra.

Príležitostná tvorba predstavovala neodmysliteľnú súčasť tlačenej produkcie po viac ako tri storočia. Ako potvrdzujú výskumy dejín knižnej kultúry a registrujúce bibliografické diela, príležitostné tlače boli stabilnou a obľúbenou súčasťou vydavateľského programu jednotlivých tlačiarňí, keďže ich vydávanie bolo ekonomicky výhodné a prínosné.¹ Práve ich „príležitostnosť“ a s tým súvisiace okolnosti (nižší náklad, obmedzený okruh recipientov, zvyčajne nevelký rozsah) sú zároveň dôvodom, prečo sa často fyzicky nezachovali. Mnohé sú známe len zo sekundárnych odkazov a ďalšie čakajú na svoje znovuobjavenie v archívoch a knižniciach. Donedávna sa týmto tlačiam venovala menšia pozornosť, čo sa začalo postupne meniť v súvislosti so záujmom a orientáciou na kultúrne dejiny a dejiny každodennosti.

Príležitostné texty (básne, kázne, reči) predstavujú špecifický typ dokumentov, ktoré vznikali v rámci širokej plejády okamihov spojených so súkromným a verejným životom v rámci stavovskej spoločnosti a náboženskej príslušnosti. Nesú v sebe kultúrne, spoločenské a konfesijné vplyvy svojej doby, ich jazyková pestrosť odráža multilingválne zloženie objednávateľov. Svojou formou a obsahom sú prítlačivým priestorom pre interdisciplinárne výskumy rôznych humanitných odborov.²

Neoddeliteľnou súčasťou bohatého segmentu príležitostných tlačí boli i smútočné vydania, ktorých písanie a vydávanie na jednej strane patrilo k istej spoločenskej konvencii, na strane druhej im však nemožno uprieť hlbší zmysel.³

1 V rokoch 1701–1800 vyšlo na území dnešného Slovenska okolo 1600 príležitostných tlačí, čo predstavuje približne jednu tretinu celkovej produkcie. KLIMEKOVÁ, A., AUGUSTÍNOVÁ, E. a ONDROUŠKOVÁ, J. *Bibliografia územne slovacikálnych tlačí 18. storočia*. Zv. 1. Martin: Slovenská národná knižnica, 2008, s. 89.

2 Napr. VRÁBLOVÁ, T. (ed). *Podoby príležitostnosti v staršej slovenskej literatúre*. Bratislava: Veda, 2022; BRAXATORIS, M., RIŠKOVÁ, L. a VANEKOVÁ, O. *Plamene lásky: obraz manželstva a ideál manželky v príležitostnej poézii 16.–18. storočí*. Bratislava: Veda, 2022; KOLLÁROVÁ, I. Príležitostná poézia vo vydavateľskom priestore. In: BRAXATORIS, M. et al. *Príležitostť poézie: miesto a význam príležitostnej poézie v dejinách slovenskej literatúry*. Bratislava: Veda, 2020, s. 17–32.

3 JURÍKOVÁ, E. Orationes funebres ako súčasť barokovej literatúry (Na príklade diel z prostredia trnavskej akademickej tlačiarne). In: *Slovenská literatúra*, 2015, roč. 62, č. 3. s. 244–252; KOLLÁROVÁ, I. Pohrebné kázne a epicédie v segmente príležitostných vydaní. In: *Posledné veci človeka: štúdie k dejinám slovenskej duchovnej kultúry 17.–18. storočia*. Bratislava: Veda, 2010, s. 152–158.

Smútočná tlač *Smutné Žehnanj Czlowěka podle Krwe a Ctnosti Vrozeného...*, ktorá vyšla v roku 1744 v Olomouci u tlačiaru Františka Antonína Hirnleho,⁴ sa viaže k osobnosti a rodu, ktoré majú súvis s Moravou a zároveň aj s územím Slovenska.

Napriek tomu, že rod Serényi (Šerényi, Serény) patril medzi uhorskú aristokraciu, zo strany slovenských a maďarských historikov sa mu zatiaľ nedostalo veľkej pozornosti.⁵ Výskumy, ktoré prebehli, boli orientované skôr na čiastkové témy, napr. vplyv na osídlenie a rekatolizácia Gemerskej stolice⁶ alebo rodový kaštieľ v dnešnej mestskej časti Trenčína Záblatí.⁷ Jedným z dôvodov tohto stavu môže byť rozptýlenosť archívnych materiálov, ktoré sa nachádzajú v Slovenskom národnom archíve v Bratislave a Maďarskom národnom archíve v Budapešti, tretí významný súbor písomností je uložený v Moravskom zemskom archíve v Brne.⁸ Primárne o tento fond sa opierali českí autori, ktorí sa venovali najmä majetkovým akvizíciám, stavebným a umeleckým aktivitám Serényiovcov na ich moravských statkoch (Lomnice, Lysice, Milotice a Luhačovice a i.).⁹

Z prostredia moravských sídiel (Lomnice, Milotice)¹⁰ pochádzajú informácie o knižných súboroch Serényiovcov a známa je i podoba heraldického exlibrisu.¹¹ Na druhej strane, archívne pramene výskyt knižnice v kaštieli v Záblatí nezaznamenali a z územia Slovenska nie je známy ani exlibris a momentálne ani žiaden súpis kníh či jednotliviny nesúce meno členov rodu. Existenciu kníh v rodovom kaštieli v Záblatí možno aspoň predpokladať, avšak nie pramenne podložiť.

Členovia rodu sa venovali správe svojich panstiev, budovali si kariéru v habsburskej cisárskej armáde a zemskej správe. Vybrané udalosti a aktivity z ich životov našli odozvu aj prostredníctvom viac ako dvoch desiatok titulov tlačí rôzneho charakteru z obdobia druhej polovice 17. do konca 18. storočia.

Najstaršou tlačou súboru je homiletické dielo Jana Hocha *Cwičenj Dusse...*, vydané v roku 1661 v Olomouci, dedikované vojenskému hodnostárovi Andrejovi (Ondrejovi) Serényimu.¹² O pár rokov bola vydaná vo Viedni nemecká smútočná kázeň, ktorá odznela v minoritskom

4 HAUF, J. A. *Smutné Žehnanj Czlowěka podle Krwe a Ctnosti Vrozeného... Aneb: Zármutné Kázanj Při Slavných Exeqiích ...Pána Wolffganga Swatě Ržjmské Ržjsse Hraběte Sereny...Dne 13. Ledna Roku 1744.* Olomouc, 1744. [V] s. Exemplár: Vědecká knihovna v Olomouci, sign. II 34.023. Za sprostredkovanie dokumentu ďakujem Mgr. R. Krušínskému. Srov. tiež Bibliografické databáze bohemikálných tisků, rukopisů a moderní literatury, dostupné z: <https://knihoveda.lib.cas.cz/Record/K02915>

5 Zo staršej literatúry napr.: THALY, K. *A báró Orlay s gróf Serényi család.* Budapest: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-T., 1898.

6 Najnovšie poznatky k téme, ako aj k archívnym prameňom, rodu a genealógii v práci BODNÁR, M. *A serényiek hatása a gömöri népelméletre.* Officina Musei 21. Miskolc, 2014.

7 JANURA, T. Kaštieľ rodu Serényi v Záblatí. In: *Monument revue: časopis na propagáciu vedeckého poznávania pamiatkového fondu Slovenska*, 2013, roč. 2, č. 1, s. 8–12.

8 Ďalšie dokumenty vo vzťahu k členom rodu a ich aktivitám sa nachádzajú napr. v Štátnom archíve v Banskej Bystrici a Štátnom oblastnom archíve v Třeboní (tu sa nachádzajú dokumenty výhradne k majetku Blatná) – HASILOVÁ, P. *Hraběnka Sereniová a město Blatná.* Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, 2013.

9 Výberovo napr.: MŽYKOVÁ, M. *Cesty Serényiů. Z obrazárny šlechtického rodu.* Praha: Národní památkový ústav, 2010; KONEČNÝ, M., MILTOVÁ, R. „Pour décrire les grandes actions“: mytologické obrazy hraběcí rodiny Serényiů jako výraz reprezentace. In: *Opuscula historiae artium*, 2010, roč. 59 [54], č. 1–2, s. 52–67; KNOTZ, T. Moravská barokní šlechta. In: *Morava v době baroka.* Brno, 2004; POKLUDA, Z. Sereniové na Moravě a jejich uherské návraty. In: *Genealogicko-heraldický hlas*, 2003, roč. 10, s. 33–40.

10 MAŠEK, P. Zámecká knihovna Lomnice. In: *Manu propria: sborník příspěvků k životnímu jubileu PhDr. Aleny Richterové, CSc.* Praha: Národní knihovna České republiky, 2012, s. 219–226; MŽYKOVÁ, M. *Cesty Serényiů*, ref. 8.

11 *PROVENIO.* Heslo: Serényiové (rod), hrabata. Dostupné z: <https://provenio.cz/records/c7b4d1a9-64ad-4d48-a69c-e97d6d271eab>

12 HOCH, J. *Cwičenj Dusse / Rozličné: Odpustky w sobě Obsahující...* Olomouc, 1661. Dostupné z: <https://knihoveda.lib.cas.cz/Record/K17715>

kostole sv. Jána v Brne pri pohrebe grófa Gabriela Serényiho (cca 1604–1664), predniesol ju opäť dominikánskeho kláštora Antonius Missenius.¹³ K menu Jána Karola Serényiho (cca 1640–1691), neskoršieho poľného maršala, sa viažu dva tituly, prvým je promočná reč, ktorou ukončil štúdium logiky na viedenskej univerzite (1664), v druhej vystupuje ako dedikant poetických diela vo forme anagramov.¹⁴ Viacero tlačí je spojených s menom grófa Jozefa (Karol Jozef) Serényiho (1686–1742), ktorý zastával rôzne posty v zemskej správe Českého kráľovstva. S tým súvisia vydania snemových textov *Artykulowé wsseobecného Sněmownjho Snessenj*, kde sa medzi dedikantami nachádza aj meno grófa Serényiho.¹⁵ Podobne mu boli venované panegyrické texty k oslave sv. Patrika a Jána Nepomuckého.¹⁶ Gróf Serényi spolu s bratom Karolom Anonom (1681–1746) patrili aj k podporovateľom divadla. Taliansky libretista a operný spevák Antonio Denzio (1689–1763) v úvode libreta *Il Confronto Dell' Amor Coniugale* ďakoval svojmu mecénovi grófovi Jozefovi Šerénimu a jeho manželke grófkke Alžbete z Valdštejna (1698–1787).¹⁷ Podobne bola ocenená priazeň jeho brata Karola Antona Serényiho (1681–1746) v librete *Alessandro Severo*¹⁸ cisárskeho dvorného básnika a známeho libretistu Apostola Zena (1668–1750).

S menom rodu Serényiovcov je úzko spojené kúpeľné mestečko Luhačovice, ktoré sa do majetkovej držby dostalo v roku 1629. Prvé rozborý minerálnej vody boli urobené ešte v 17. storočí na popud grófa Andreja Serényiho,¹⁹ podrobnejšie poznatky o jej účinkoch priniesli správy lekára Aloisa Ferdinanda Kiesewettera z Uherského Hradišťa (1739–1793).²⁰ Vyšli v dvoch jazykových verziách. Nemecký spis *Etwas von dem...hochgräfllich Serinischen sogenannten Luhatschowitzer Gesundbrunnen*²¹ autor venoval majiteľom panstva, česká verzia, preklad a výťah z nemeckého textu *Správa o onég...Luháčowskeg zdraweg Wodě*²² bola dedikovaná grófovi Vincentovi Serényimu (1751–1810), ktorý sa významne zaslúžil o rozvoj Luhačovic.

Posledné dva tituly, ktoré sa vzťahujú k Serényiovcom, vznikli ako reprezentácia rodovej starobylosti a slávy a mali slúžiť aj ako vzor pre potomkov. Autorom prvého diela *Gloriosa fama... Serenyanae gentis ac familiae*²³ bol jezuitský historik a tvorca viacerých genealogií šľachtických rodov Domimik F. Calin z Marienburgu (cca 1630–1683), ktoré venoval

13 MISSENIUS, A. *Leich-Predig, so dem Grafen Gabriel Sereni ... in der Minoriten Kirchen bey St. Joannes i in Brünn gehalten worden*. Wien, 1664.

14 SERÉNYI, J. K. *Sapiens fortitudo et fortis sapientia gloriosa partheno-martyris Catharinae*. Wien, 1664; *Decas anagrammatum, metrica arte elaboratorum ...* Praha, 1680.

15 *Artykulowé wsseobecného Sněmownjho Snessenj*. Praha, 1728, 1732, 1734, 1737, 1741.

16 BEYER, H. *Vox Exultationis, & Salutis, Ps. 117. v. 15. In D. Patricio Hybernorum Apostolo...* Praha, [1727]; EGLIDIUS od sv. Jiří. *Vox Christi Vicaria B. Joannem Nepomucenum Martyrem*. Praha, [1729]; FISINGER, M. *Triumphale Sancti Joannis Nepomuceni ... Silentium Olim ad Iniquissimum Wenceslai ...* Praha, 1731.

17 *Il Confronto Dell' Amor Coniugale. Drama per Musica. Begebenstellung der Ehelichen Lieb: Musicalisches Schauspiel Vorgestellet ...* Praha, 1727.

18 ZENO, A. *Alessandro Severo. Drama per musica da rappresentarsi in Bruna nel nuovo Teatro della Taverna nell'autunno dell'anno*. Brno, 1740.

19 *Historie lázeňství v Luhačovicích* [cit. 2024-09-02]. Dostupné z: <https://www.luhacovice.eu/1685-historie-lazenstvi>

20 Popri iných dielach z oblasti mineralógie a kúpeľníctva je aj autorom spisu o kúpeľoch v Trenčianskych Tepliciach *Beschreibung des in Ungarn nächst Trencsin gelegenen Töplitzer Bades* (Brno, 1774), ktoré patrili významnému uhorskému rodu Illesházyovcov – majiteľov aj vsetínskeho panstva.

21 KIESEWETTER, A. F. *Etwas von dem im Marggrafthum Mähren im Hradischer Kreis gelegenen hochgräfllich Serinischen sogenannten Luhatschowitzer Gesundbrunnen*. Brno, 1793 a 1796.

22 KIESEWETTER, A. F. *Správa o onég w Marhrabstwj Morawském ... Wysoce Hraběcy Serenské tak nazwaneg Luháčowskeg zdraweg Wodě*. Brno, 1793. Blíže viz Bibliografické databáze bohémikálních tisků, rukopisů a moderní literatury, dostupné z: <https://knihoveda.lib.cas.cz/Record/K03934>

23 CALIN Z MARIENBERGU, D. F. *Gloriosa fama nobilissimae et antiquissimae Serenyanae gentis ac familiae collecta ex diversis vetustissimis documentis*. Linz, 1680.

objednatelovi – vyššie spomenutému grófovi Jánovi Karolovi Serényimu. Autorstvo druhej práce o zásluhách predkov a genealógiu rodu *Denkmähler des Verdienstes alter Geschlechter...* sa pripisuje grófovi Amandovi Serényimu (1750–1824).²⁴

Tlače, ktoré vyšli na území dnešného Slovenska, pochádzajú z tlačiarní v Trnave a Bratislave a majú menej pestrý obsah. Sú spojené s ukončením jednotlivých ročníkov vzdelávacieho procesu na jezuitských a štátnych akadémiách vo forme textov skúšok a s náboženskými slávnosťami. Týkajú sa synov grófa Amada Serényiho (1715–1770) – Jána Nepomuka, Jozefa, Vincenta a Amada.²⁵ Okrem toho bolo v roku 1773 vytlačené oznámenie o pripravovanom sobáši Jozefa Serényiho (1748–1805) s grófkou Máriou Csákyovou (1755–1832).²⁶

SMUTNÉ ŽEHNÁNĀJ ČZLOWĚKA PODLE KRWE A CTNOSTI VROZENĚHO

Gróf Wolfgang Andrej Serényi sa narodil 8. decembra 1685 v Skalici ako jediný syn a dedič novozámockého a neskôr filakovského kapitána grófa Andreja Serényiho (cca 1630–1689) a jeho druhej manželky grófkou Barbory Orlayovej (?–1726). Vzdelanie získal na jezuitských školách v Trenčíne a Trnave.²⁷ Po rodičoch zdedil majetky na Morave (Luhačovice) a v Uhorsku (Záblatie, Putnok, Dédes a i).

V roku 1713 sa oženil s grófkou Kristínou Balassovou (1688–1750), vdovou po kuruc-kom generálovi barónovi Pavlovi Andrásym (cca 1662–1713). Zaujímavosťou je, že svokra a nevesta boli bývalé švagriné, keďže druhým manželom Barbory Orlayovej bol gemerský župan barón Peter Andrásy (1659–1715). Z manželstva Wolfganga a Kristíny sa narodilo viacero detí, ale dospelosti sa dožila jediná dcéra Alžbeta (aj Mária Alžbeta) (1727–1809). Aby sa majetky nedostali do cudzích rúk, v roku 1744 sa vydala za príbuzného z moravskej vetvy rodu grófa Amada Serényiho (1715–1770). Wolfgang Serényi zomrel 17. decembra 1743.²⁸ Počas svojho života zastával v rokoch 1714–1743 funkciu gemerského hlavného župana. O jeho aktivitách vypovedá aj korešpondencia so stoličnými úradníkmi, ktorú mu zasielali do kaštiela v Záblati.²⁹ Okrem úradných záležitostí sa vo veľkej miere týkala rekatolizácie obyvateľstva a osídľovania územia po protitureckých a kuruckých bojoch. V roku 1702 mu bol venovaný súbor náboženských úvah pod názvom *Magna Hungariae domina...* poľského jezuitu Francisca S. Phoenicia (Fenickia).³⁰ Dedikácia anonymného autora menom Mariánskeho spoločenstva oslavuje rod Serényiovcov ako verných katolíkov, oceňuje cnosti a zbožnosť mladého grófa.

24 [Comes Amand Serényi]. *Denkmähler des verdienstes alter Geschlechter um das Vaterland*. [Brno], 1797; KONEČNÝ, M., MILTOVÁ, R. „Pour décrire les grandes actions“: mytologické obrazy hrabčie rodiny Serényiů jako výraz reprezentace. In: *Opuscula historiae artium*, 2010, roč. 59 [54], č. 1–2, pozn. č. 9, s. 65.

25 *Alma ac venerabilis Sodalitas Major Beatae Virginis Mariae Elisabeth Visitantis, in... Academico [Societatis] Jhesu Collegio Tyrnaviae erecta et confirmata...* Trnava, 1766; SERÉNYI, V. *Panegyricus Divo Francisco Xaverio dictus*. Trnava, 1767; SERÉNYI, A. *Compliment prononcé devant Sa Majesté Marie Thérèse...* Trnava, 1769; *Emericus et Andreas. Acta ab ... juventute in ... archi-episcopali societatis Jesu gymnasio Trenchinii...* Trnava, 1761; ADÁMY, J. N. *Tentamen publicum ex historia statuum Europaeorum...* Bratislava, 1796 a BREZANÓCZY, Á. *Tentamen publicum e jure naturae...* Bratislava, 1796.

26 *Az mindenható felséges istennek tetszésébül...Serényi Joseff ur...leányomat...Csáky Mária kis-aszonyt...* Trnava, 1773.

27 BODNÁR, M. *A kisserényi gróf Serényi család helye a gömöri népi történeti emlékezetben*. Egyetemi doktori (PhD) értekezés. Debrecen, 2010. p. 22.

28 Staršia genealogická literatúra uvádza, že zomrel v kaštieli v Záblati: *Serényi de Kisserényi* [cit. 2014-07-12]. Dostupné na: <http://w.genealogy.euweb.cz/hung/serenyi1.html>; pravdepodobnejšie však v kaštieli v Luhačoviciach, ktorý dal vystavať a s rodinou sa tam po roku 1740 presťahoval. Pozri: BODNÁR, M. pozn. 23, s. 23.

29 Štátny archív v Banskej Bystrici. Fond Gemerská župa.

30 PHOENICIUS, F. S. *Magna Hungariae Domina... Illustrissimo Domino D. Comiti Wolffgango Andreae Serényi... nobis conjunctissimo, Moecenati gratiosissimo*. Trnava, 1702.

Pohrebná kázeň bola prednesená 13. januára 1744 v kostole v Pozlovciach neďaleko Luhačovic, teda necelý mesiac po úmrtí Wolfganga Serényiho. Autorom kázne bol veľkoořečovský farár a dekan Josef Antonín Hauf (činný 1728–48).³¹ Pohrebné kázne boli súčasťou širšieho pohrebného rituálu a preto bola dôležitá ich príprava a naplnenie cieľa. Ich úlohou bolo vzbuďenie pokory a poukázanie na pominuteľnosť všetkého pozemského. Základom bol zväčša teologický text zvolený s ohľadom na pozostalých a život zosnulého. Výzvu pre kazateľa predstavovalo najmä zosúladenie teologickej a biografickej dimenzie kázne.³²

Text samotnej kázne je v českom jazyku, do ktorého sú vsunuté latinské citácie vytlačené latinkou. Odkazy na jednotlivé knihy Starého a Nového Zákona, citáty z diel významných cirkevných autorov (sv. Ambrozius, Boethius, sv. Gregor Naziánsky, sv. Ján Zlatousty atď.) a odkazy na predstaviteľov antickej literatúry (napr. Plutarchos, Ulpianus) sú označené malým písmenom a na päte strany sa nachádza skrátený odkaz na citované dielo.

Úvod sa nesie v duchu vyjadrenia zármutku autora kázne a pripomienky svojich predchádzajúcich kázni v pozlovickom kostole, ktoré odzneli v radostnom duchu. Opakovane vyjadruje prekvapenie nad úmrtím W. Serényiho a menuje jeho hodnoty a funkcie. Dokonca moment údivu nad jeho skonom graduje otázkou, že snáď zomrel gróf Karol Anton Serényi (1681–1746) z Milotic, „ten Stareček milý byť tuze nemocný“, ktorého šiel gróf Wolfgang ešte prednedávnom navštíviť. Podľa autora W. Serényi zomrel neočakávane, po večernej modlitbe sa sťažoval na bolesť pri srdci, „na své Sofi se položil, ..., a za malou chwyly mortuus est“. Jeho telo uložili do krypty v pozlovickom kostole k starému otcovi Pavlovi Serényimu a predčasne zomrelému malému synovi Wolfgangovi.

V nasledujúcej časti autor približuje bájne počiatky pôvodne skýtskeho rodu a vstup prvého z rodu – Temnevita do služieb uhorského kráľa Ladislava I. (vládol v rokoch 1077–1095). Opisuje vznik erbu so znakom hada, prijatie kresťanskej viery a odvodenie mena z maďarského slova *serényi*, t.j. rezký, svižný ako kôň, na ktorom šiel Temnevit oznámiť kráľovi víťazstvo nad nepriateľskými vojskami. Podľa Haufa si W. Serényi nezakladal na sláve predkov, ale oplýval tými najdôležitejšími cnosťami: múdrosťou, spravodlivosťou, udatnosťou a striedmosťou. Osobitne zdôrazňuje jeho vieru, hlboké vyznávanie Mariánskeho kultu a angažovanie sa z pozície župana v rekatolizácii Gemerskej stolice. Veľmi dôrazne postupoval proti kalvínom, vylúčil z verejného života ich predstaviteľov, dal vyhnať učiteľov a kazateľov a na svojom majetku v Putnoku dal postaviť nový katolícky kostol. Intenzívne sa staral, aby „to kalwinské Trnj vykořenit a vyplenit mohl“. Autor kázne poukazuje i na jeho striedmy vzťah k alkoholu, neopíjal sa, dokonca „žádnj Korhel žádnj Ožralec ani na Oči přijti gemu nemohl“. Velebí jeho prívětivosť a dobrotivosť k hosťom a žiadateľom, zdôrazňuje jeho učenosť a záujem o čítanie najmä právnych textov. Vo svojom testamente si dokonca neprial žiadne reči a chvály o svojom živote. Jeho pevná a úprimná viera spolu s dobrými skutkami počas života boli podľa autora odmenené Bohom, ako si zosnulý želal „a Boha prosýwal“, aby ho dlho netrápila smrteľná choroba „a rychle z tohto Swěta gest wzatý“.

V závere nasleduje rozlúčka s príbuznými, priateľmi a dobrými známymi slovami apoštola Pavla. Wolfgang Serényi sa slovami autora kázne lúči osobitne s milovanou manželkou Kristínou „neboť gsme byli w dwogjm Těle gedno Srdce...“ a jedinou dcérou a dedičkou

31 BOĎA, A., MIKEL, E. *Obec Velký Ořechov. 850 let Velkého Ořechova 1141–1991, výběr z historie*. [online]. [cit. 2024-09-13]. Dostupné z: https://www.velkyorechov.cz/assets/File.ashx?id_org=17967&id_dokumenty=1098;

Hauf, Josef Antonín, činný 1728–1748 [online]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000009475&local_base=AUT

32 STEBLER, Ch. *Die drei Dimensionen der Bestattungspredigt. Theologie, Biografie und Trauergemeinde*. Zürich, 2006.

Alžbetou. Dôležitým bodom obradu bola rozlúčka s panovníčkou Máriou Teréziou a členmi tajnej rady, čím sa splnila požiadavka na rozlúčku zosnulého ako verejne činnej osoby. Žiadal, aby ho ospravedlnili u cisárovnej z neúčasti na svadbe arcivojvodkyne Márie Anny, konanej 7. januára 1744 vo Viedni, keďže bol „k gegjmu Pánu Otcy Karlowi Ssestému citirowany“. Na záver sa lúči aj so svojimi poddanými a zveruje ich do starostlivosti Amanda Serényiho, svojho príbuzného a budúceho zaťa.

ZÁVER

Smútočný text Josefa Antonína Haufa, ktorý zosnulého poznal a pohyboval sa v jeho okolí, predstavuje oslavu jeho života a zásluh. Autor využíval overené rétorické postupy a výrazné panegyrické prvky s inšpiráciou v biblickej a antickej tradícii. Podstatnou časťou rozlúčky je oslava jeho viery a zbožného života, zdôraznená náročným, ale úspešným bojom proti nekatolíkom – kalvínom v jemu zverenej Gemerskej stolici. V celej kázni sú okrem zbožnosti zdôrazňované cnosti, ktorými bol Wolfgang Serényi obdarený. Je vykreslený ako človek verný katolíckej viere, panovníckej dynastii, striedmej a láskavej povahy (hoci voči kalvínom vystupoval pomerne tvrdo), oddaný svojej rodine a priateľom. Text obsahuje veľmi málo informácií biografickej povahy, ale zaujímavé sú napr. poznatky o mieste uloženia pozostatkov jeho starého otca Pavla Serényiho a malého syna Wolfganga. Kázeň predstavuje jeden z dobových prameňov, ktorý môže v budúcnosti prispieť spolu s ďalšími archívnymi dokumentami k zhodnoteniu osobnosti Wolfganga Serényiho, posledného mužského príslušníka uhorskej vetvy rodu.

“THE SOUL WAS TAKEN TO A DISTANT COUNTRY”: COUNT WOLFGANG ANDREW SERÉNYI IN FUNERAL SERMON FROM 1744

Summary: Occasional works were created within a wide range of moments associated with private and public life. Mourning prints were also part of the rich segment of occasional prints. On the one hand, their writing and publishing belonged to a certain social convention, but on the other hand, few could deny that they have a deeper meaning. Funeral sermon *Smutné Žebnánj Człowěka podle Krwe a Ctosti Vrozeného...* was published in 1744 in Olomouc and is linked to Count Wolfgang Andrew Serényi (1685–1743). Members of the Serényi family focused on the administration of their estates on both sides of the Morava River, building their careers in the imperial army and land administration. Selected events and activities from their lives were acknowledged in more than two dozen titles of various kinds of prints from the second half of the 17th to the end of the 18th century. The aforementioned sermon was published in the Czech language. Its text is accompanied by Latin quotations from the Bible and works of ecclesiastical and ancient authors. The author of the sermon emphasizes in the introduction the sadness over the departure of the deceased who bids farewell to his immediate family, relatives, and as a royal dignitary to the Empress. The text includes a celebration of the family and its merits, and mainly an emphasis and description of Serényi's tireless efforts for the recatholization of the Gemer region with an accentuation of his virtues, especially his modesty and religiousness. The sermon is an interesting source on a relatively little-known personality.

Keywords: The Serényi family, Wolfgang Andrej Serényi (1685–1743), occasional prints, funeral sermons, book culture.

Mgr. Míriam Ambrúžová Poriezoová, PhD. (* 1977)

Vyštudovala kombináciu latinský jazyk a knižničná a informačná veda s orientáciou na dejiny knižnej kultúry na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 2001 pôsobí v Univerzitnej knižnici v Bratislave v Kabinete retrospektívnej bibliografie. V rámci projektov pracoviska sa podieľa na výskume a bibliografickom spracovaní nepravých periodík a je autorkou viacerých štúdií so zameraním na latinské a nemecké ročenky. Okrem toho sa venuje dejinám knižníc a kníhtlačiarско-
vydavateľskej a kníhkupeckej činnosti najmä na prelome 18. a 19. storočia. Od roku 2006 zostavuje recenzovaný zborník *Studia Bibliographica Posoniensia*.